

HYLKEET JA MERIMETSOT UHKAAVAT EKOSYSTEEMIÄ

Pyhämaan Kettelin rannassa saalistaan perkaava kalastaja Seppo Lamberg toteaa ilman kaihoa, että kalastuselinkeino on tällä hetkellä aivan toisenlaisessa tilassa kuin aiemmin.

Ympäristömuutosten aiheuttamat saalismäärien heilahtelut ovat tehneet ammatin entistä haavoittuvammaksi. Kalastusrajoitukset ja lisääntyneet hylje- sekä merimetsokannat ovat saaneet monet lopettamaan.

Lambergin kalapaikoilla ovat taivas ja luodot täynnä elämää. Suuret pilkkasiipparvet lepäilevät luotojen suojassa, ja merihanhet, jotka aiemmin pysähtyivät Pyhämaahan vain muuttomatkoi- laan, ovat nyt kelpuuttaneet sen pesintäalueekseen.

Saaristomeren portilla lintumaailma muuttuu huomattavas- ti pohjoisesta päin tultaessa. Merimetsa ei enää ole harvinaisuus, ja keväisellä taivaankannella sukkuloivat yhtä lailla törmäpääs- kyt kuin tummanpuhuvat kihut ja muuttomatkalla olevat la- pintiiratkin.

Monet keuhuvat merimetsoa upeaksi linnuksi, mutta Lamberg ei ole niistä innoissaan. Hän tietää, että talouskaloista ainoastaan silakkaa ja kuhaa merimetsot saalistavat kalastajia vähemmän. Muiden lajien osalta linnut ovat tehokkaampia saalistajia kuin ihminen.

- Merimetsan ravintonaan käyttämät pienikokoiset kalalajit ovat myös monien talouskalojen tärkeää ravintoa, ja merimetsan saalistuksen vaikutukset heijastuvat ravintoketjun välityksellä varmasti myös niiden kantoihin, sanoo Lamberg, joka on mu-

kana sekä hyljeneuvottelukunnassa että merimetsoneuvottelu- kunnassa.

Hän pelkää koko ekosysteemin vinoutuvan, jos merimetsojen ja hylkeitten annetaan edelleen lisääntyä hallitsemattomasti.

- Molempien määrä kasvaa, ja molemmat viisastuvat. Muuta- mien virkamiesten asenteet ja Euroopan unionin heille tarjoama taustatuki ovat saaneet aikaan sen, että tilanne alkaa olla ammat- tikalastukselle kestämaton.

- Niin sanotut häirikköhylkeet on saatu aika mukavasti kuriin valikoidulla metsästyksellä, jolla näyttää olevan suuri pelotevaiku- tus. Merimetsojen tilanne on toinen. Niitä näytetään suojeltavan viimeiseen asti.

Lamberg laskee, että vuositasolla Suomen merialueen meri- metsojen ja harmaahylkeiden ravinnontarve on yli kuusinkertai- nen ammattikalastuksen suomukalasaaliiseen verrattuna.

KALASTAMINEN MONILLE ELÄMYS

Lambergin pyydykseen eksyneet aamuauringossa kimaltelevat sii- at kiinnostavat sekä hylkeitä ja merimetsoja että enenevässä mää- rin myös luontomatkailijoita.

Kun Lambergin vajaan yhdeksän metrin mittainen Rellu-vene suuntaa keulansa kohti rysäpaikkoja alueella, jossa Saaristomeri ja Selkämeri kohtaavat, on mukana yhä useammin myös kiinnostu- neita turisteja.

Pyhämaalainen kalastaja Seppo Lamberg kokemassa itse suunnittelemaansa hylkeen kestäväää siikarysää Kettelin edustalla.

Aallonmurtajan suojaan rantaan jää Merikarvialla rakennettu kalastajapaatti, johon Lamberg kerran lastasi kerralla neljä ja puoli tonnia silakkaa.

- Silloin vasta selvisi, miksi veneen reunassa on korkea lista. Se esti veden tulon sisään, mutta vain, kun maltoit ajaa tyhjäkäynnillä.

Nyt ei uppoamisvaaraa ole, sillä Rellu pujottelee taitavasti karikkojen ohitse, miltei suuria kiviä hipoen ja vetää peränsään pikkivenettä, jolla tuttuihin pakkoihin lasketut rysät koetaan.

Rysäpaikalla Lamberg siirtyy kuin luikahtamalla pikkupaatiin, johon kerää pyydyksen peräosan. Siitä hän lappaa pitkävartisella haavilla siiat, ahvenet, hauet ja kampelat suoraan vesisaaviin.

Kala merkitsee vanhaan, Laatokalta kotoisin olevaan kalastajasukuun kuuluvalla ammattilaiselle edelleen huomattavaa tulolähdettä.

MATKAILIJAVIRTA KORVAA MENETYKSIÄ

Lambergista tuli kalastusmatkailuyrittäjä oikeastaan juuri hylkeiden takia. Hän päätyi ajattelemaan, että perinteinen rysäkalastus saattaisi kiinnostaa matkailijoita.

- Matkailijat korvaavat hylkeiden aiheuttamia menetyksiä. Tämä alkaa olla sitä paitsi niin harvinainen pyyntimuoto, että se kiinnostaa ihmisiä.

Lambergin kalastusmatkat tarjoavatkin visuaalista nautintoa niille, jotka haluavat tutustua kalastajan ammattiin. Toisaalta matkat tarjoavat toimintaa niille, jotka haluavat itse esimerkiksi virvelöidä.

PUNAISEN VAJAN SALAISUUDET

Rannassa saalistaan perkaava Lamberg toteaa ilman kaihoa, että kalastuselinkeino on tällä hetkellä aivan uudenaikaisissa vaikeuksissa. Niitä uhmaten Lambergin rannassa, aallonmurtajan suojassa, odottavat kalapaatit valmiina palvelemaan. Rannan punaiseen vajaan on rakennettu asianmukaiset tilat kalojen käsittelyyn ja pyydyksien suojaksi.

Uutta sen sijaan edustavat rannan grillikota, tulistelupaikka ja sauna. Ne kertovat, että tälle rannalle ovat tervetulleita vieraatkin.

Hänen rannassaan ei turhaan seiso paatti, jonka penkillä istuu keinotekoinen kalastaja.

- Se on vanha konsti ja vastaa variksenpelätintä, mutta on tarkoitettu hylkeitä varten. Parissa päivässä ne kuitenkin siihen tottuvat.

Hyljepelättimestä huolimatta Lamberg koki järkytyksen, kun vesi oli työntä ja niin kirkasta, että rysän alla oleva pohja tuli näkyviin.

- Siellä on uskomaton määrä kalanpäitä. Niitä hylje ei koskaan käytä. Viiksiniekoista on tullut viisaita ja rohkeita. Ennen ne eivät tunkeneet itseään ihan rysän perälle, mutta nyt menevät. Hyljevarmoissa rysissä ne taas päivystävät niiden suulla.

- Kyllä hyljevarmasta rysästä apua on, mutta viisainta on silti käydä entistä useammin kokemassa. Hylje vaanii niiden reittien varrella, joilla siika ohjataan rysään.

- Omien havaintojeni mukaan hylje syö kerralla kuusi siikaa kokonaan ja lopuista rysään uineista se puraisee palan. Olenkin sanonut, että se rosvo ei jätä todistajia, hän sanoo.

Siitäkään eivät enää ui yksinään kuten ennen, vaan liikkuvat 20-30 kalan parvissa.

- Ehkäpä ne ovat tottuneet uhkaan ja liikkuvat yhdessä, jotta suurin osa pääsee eteenpäin, vaikka lajitoveri vierestä napataan.

- Ja kun hylje lähenee, katoavat siiat jo kuin sen aavistaen Lamberg toteaa.

Siikojen tavoin myös merimetsotovat oppineet yhteistyöhön. Kettelin Uimuskarrassa asuva Lamberg kertoo katselleensa, miten arviolta 2500 linnun merimetsoparvi putsasi yhteistyöllä koko Pyhäsalmen lahden.

- Ne levittäytyivät ketjuun toiselle rannalle. Osa sukelsi ja osa lennähti vähän matkan päähän. Kun ensin sukeltaneet nousivat pintaa, sukelsivat pinnalle jääneet vuorostaan veteen. Näin ne haravoivat ketjussa koko lahden kuin jokin elävä troomari, hän muistelee.

- Saalistus kohdistuu pääasiassa pienikokoisiin yksilöihin, ja on oletettavaa, että vaikutukset kalakannoissa näkyvät talouskalojen osalta muutaman vuoden viiveellä, kun ikäluokat ovat pyyntikoossa.

- Erityisen huolestuttavaa on merimetsojen alamittaisiin kuhiin kohdistuvan saalistuksen määrä ja sen vaikutus tuleviin kuhasaaliisiin, Lamberg toteaa.

Hän muistuttaa olevan harhaanjohtavaa sanoa merimetsojen syövän vain roskakalaa.

- Merimetsan ravintonaan käyttämät pienikokoiset kalalajit ovat myös monien talouskalojen tärkeää ravintoa, ja merimetsan saalistuksen vaikutukset heijastuvat ravintoverkon välityksellä varmasti myös niiden kantoihin.

HALLISSA HYVÄ KÄYTTÖASTE

Seppo Lamberg on mukana Pyhämaan Meri-Ihamon kalahallin satamatoimikunnassa. Rakennuksessa on tilat kalojen varastointia, perkausta ja kylmäsäilytystä varten. Siitä löytyvät myöskin sosiaalitilat, pienet varastot sekä kalahautomo.

Talon on rakennuttanut Uudenkaupungin kaupunki ja hankkeen rahoitus tulee pääosin Varsinais-Suomen TE-keskuksen Kalatalouspalvelut-yksikön kautta Euroopan unionin kalatalousrahastosta.

Hanketta hallinnoi käytännössä seitsemän kalastajan muodostama satamatoimikunta, joka maksaa juoksevat kulut ja hoitaa siivoukset. Hallin käyttöaste on ollut hyvä.

Se myy jäähilettä myös niille kalastajille, jotka toimivat omis- sa tiloissaan ja vuokraa hautomoa Uudenkaupungin kalastusalueelle.

Varsinaista pakastustilaa rakennuksessa ei ole, mutta siinä on kylmiö tulevalle kalalle, lähtevälle kalalle sekä myös perkuujäteille.

Lambergin mukaan harkinta ja yksituumaisuus kantavat hyvää hedelmää. Siitä on hänen mukaansa esimerkkinä halli, jota hankittiin yli kuusi vuotta.

